

โครงการสำรวจการบริโภคยาสูบในผู้ใหญ่ระดับโลก ปี พ.ศ. 2552

(Global Adult Tobacco Survey: GATS)

โครงการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตาม กำกับกับการบริโภคยาสูบ (ชนิดมีควันและไม่มีควัน) รวมถึงประเมินผลการควบคุมการบริโภคยาสูบที่เป็นระบบและเป็นมาตรฐานสากล และโครงการนี้ เป็นการสำรวจระดับชาติ ซึ่งใช้มาตรฐานเดียวกันในการดำเนินการในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 14 ประเทศ ประกอบด้วยประเทศไทย อินเดีย บังคลาเทศ เวียดนาม จีน ฟิลิปปินส์ เม็กซิโก โปแลนด์ อุรุกวัย บราซิล อียิปต์ ตุรกี รัสเซีย และยูเครน โดยประเทศไทย เป็นประเทศแรกๆ ที่ดำเนินการได้สำเร็จให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน

ข้อมูลเพิ่มเติม: ดร.ศรัณญา เบญจกุล. สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (bsarunya@yahoo.com)

Global Adult Tobacco Survey (GATS) Thailand, 2009

GATS is the global standard for systematically monitoring adult tobacco use (smoking and smokeless) and tracking key tobacco control indicators. GATS is a nationally representative survey, using a consistent and standard protocol across 14 countries. These countries are Thailand, India, Bangladesh, Viet Nam, China, Phillippines, Maxico, Poland, Uruguay, Brasil, Egypt, Turkey, the Russian Federation, and Ukraine. Thailand is among the first of 14 GATS countries to complete the data analysis and publish the survey findings.

For all inquiries please contact: Dr.Sarunya Benjakul, Bureau of Tobacco Control, Department of Disease Control, Ministry of Public Health. (bsarunya@yahoo.com)

MAHIDOL
UNIVERSITY
Wisdom of the Land

วัตถุประสงค์

การสำรวจการบริโภคยาสูบในผู้ใหญ่ระดับโลก (Global Adult Tobacco Survey: GATS) เป็นการติดตาม กำกับกับการบริโภคยาสูบ (ชนิดมีควันและไม่มีควัน) รวมถึงประเมินผลการควบคุมการบริโภคยาสูบที่เป็นระบบและเป็นมาตรฐานสากล

GATS เป็นการสำรวจระดับชาติ ซึ่งใช้มาตรฐานเดียวกันในการดำเนินการในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทย GATS มุ่งที่จะเพิ่มสมรรถนะของประเทศในการออกแบบ การดำเนินงาน และการประเมินผลการควบคุมยาสูบ อีกทั้งยังช่วยให้ประเทศภาคีสมาชิกบรรลุพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลกในการผลิตข้อมูล สำหรับเปรียบเทียบทั้งภายในและระหว่างประเทศ และเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาโยบายควบคุมยาสูบตามยุทธศาสตร์ MPOWER ที่พัฒนาโดยองค์การอนามัยโลก ซึ่งประกอบด้วย 6 นโยบาย ดังนี้

Monitor : การติดตาม กำกับกับการบริโภคยาสูบ และนโยบายควบคุมยาสูบ

Protect : การปกป้องประชาชนจากควันบุหรี่

Offer : การให้ความช่วยเหลือในการเลิกใช้ยาสูบ

Warn : การเตือนให้ตระหนักถึงพิษภัยของยาสูบ

Enforce : การบังคับใช้กฎหมายห้ามโฆษณา การส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ และการอุปถัมภ์โดยอุตสาหกรรมยาสูบ

Raise : การขึ้นภาษียาสูบ

ระเบียบวิธี

การสำรวจครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีที่เป็นมาตรฐานสากล โดยเก็บรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง การใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ (ชนิดมีควันและไม่มีควัน) การเลิกใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ การได้รับควันบุหรี่มือสอง ข้อมูลเศรษฐกิจของการสูบบุหรี่โรงงาน และสื่อ ตลอดจนความรู้ ทักษะคิด และการรับรู้ต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ การสำรวจนี้ดำเนินการในปี พ.ศ. 2552 โดยกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสถิติแห่งชาติ และคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ทำการสำรวจครัวเรือนที่มีประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป โดยใช้แผนการสุ่มตัวอย่างหลายชั้นแบบแบ่งกลุ่มตามพื้นที่ (multi-stage cluster sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำเสนอผลในระดับประเทศ ดำเนินการสัมภาษณ์สมาชิกในครัวเรือนที่ถูกสุ่มเลือก ครัวเรือนละ 1 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่อง Pocket PCs โดยมีอัตราการตอบของระดับครัวเรือน ระดับบุคคล และภาพรวม ร้อยละ 97.9, 96.2 และ 94.2 ตามลำดับ บุคคลตัวอย่างที่ถูกสัมภาษณ์ครบถ้วนสมบูรณ์มีจำนวนทั้งสิ้น 20,566 คน

ข้อมูลสำคัญ

การใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ

- ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบปัจจุบันชนิดมีควัน มีจำนวน 12.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 23.7 โดยเป็นเพศชาย ร้อยละ 45.6 และเพศหญิง ร้อยละ 3.1
- ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบปัจจุบันชนิดบุหรี่ซอง มีจำนวน 7.9 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 15.0 โดยเป็นเพศชาย ร้อยละ 29.6 และเพศหญิง ร้อยละ 1.1
- ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบปัจจุบันชนิดบุหรี่ม้วนเอง มีจำนวน 7.4 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 14.1 โดยเป็นเพศชาย ร้อยละ 27.0 และเพศหญิง ร้อยละ 1.8
- ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบปัจจุบัน (ทั้งชนิดมีควันและไม่มีควัน) มีจำนวน 14.3 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 27.2 โดยเป็นเพศชาย ร้อยละ 46.4 และเพศหญิง ร้อยละ 9.1

การเลิกยาสูบ

- 6 ใน 10 ของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบปัจจุบันชนิดมีควัน คิดจะเลิกสูบบุหรี่
- 5 ใน 10 ของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ (รวมผู้ใช้ปัจจุบันและเพิ่งเลิกไม่ถึง 12 เดือน) เคยเลิกสูบบุหรี่ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา

การได้รับควันบุหรี่มือสอง

- คนทำงาน 3.3 ล้านคน (ร้อยละ 27.2) ได้รับควันบุหรี่มือสองในที่ทำงาน
- ประชากร 20.5 ล้านคน (ร้อยละ 39.1) ได้รับควันบุหรี่มือสองในบ้าน

สื่อ

- ประชากร ร้อยละ 74.4 เคยสังเกตเห็นข้อมูลรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ที่ทางโทรทัศน์
- 1 ใน 10 ของประชากรเคยสังเกตเห็นร้านขายบุหรี่ที่มีการโฆษณา หรือป้ายที่ส่งเสริม/ กระตุ้นให้สูบบุหรี่
- 7 ใน 10 ของผู้สูบบุหรี่ปัจจุบัน คิดจะเลิกสูบบุหรี่เพราะฉลากคำเตือนบนซองบุหรี่

ความรู้ ทักษะคิด และการรับรู้

- ร้อยละ 98.6 ของประชากรเชื่อว่าการสูบบุหรี่ก่อให้เกิดโรคร้ายแรงได้

การใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ

ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบปัจจุบัน ชนิดมีควัน	รวม (%)	ชาย (%)	หญิง (%)
ผู้ใช้ปัจจุบัน	23.7	45.6	3.1
ผู้ใช้เป็นประจำ	20.3	39.2	2.4
ผู้ใช้ปัจจุบัน ชนิดบุหรี่ซอง	15.0	29.6	1.1
ผู้ใช้เป็นประจำ ชนิดบุหรี่ซอง	11.3	22.4	0.8
ผู้ใช้ปัจจุบัน ชนิดบุหรี่มวนเอง	14.1	27.0	1.8
ผู้ใช้เป็นประจำ ชนิดบุหรี่มวนเอง	12.4	24.0	1.4
ผู้เคยใช้เป็นประจำ ¹ จากประชากรทั้งหมด	8.9	16.7	1.4
ผู้เคยใช้เป็นประจำ ¹ จากผู้ที่ปัจจุบันใช้เป็นประจำ และเป็นครั้งคราว	28.8	28.4	34.4
ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดไม่มีควัน	รวม (%)	ชาย (%)	หญิง (%)
ผู้ใช้ปัจจุบัน	3.9	1.3	6.3
ผู้ใช้เป็นประจำ	3.4	0.9	5.8
ผู้เคยใช้เป็นประจำ ² จากประชากรทั้งหมด	0.6	0.4	0.7
ผู้เคยใช้เป็นประจำ ² จากผู้ที่ปัจจุบันใช้เป็นประจำ และเป็นครั้งคราว	13.8	27.8	11.0
ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ (รวมทั้งชนิดมีควันหรือชนิดไม่มีควัน)	รวม (%)	ชาย (%)	หญิง (%)
ผู้ใช้ปัจจุบัน	27.2	46.4	9.1

การเลิกยาสูบ

	รวม (%)	ชาย (%)	หญิง (%)
ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบปัจจุบันที่คิดจะเลิกสูบ	60.0	60.5	52.9
ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบที่เคยเลิกสูบ ^{3*}	49.8	49.9	47.4
ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบที่เคยได้รับคำแนะนำให้เลิกสูบโดยบุคลากรที่มรสภาพ ^{3,4*}	51.9	52.3	48.7
ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบปัจจุบันชนิดไม่มีควันที่คิดจะเลิกใช้	24.0	37.4	21.3
ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบปัจจุบันชนิดไม่มีควันที่เคยเลิกใช้ ^{5*}	21.5	31.6	19.5
ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดไม่มีควันที่เคยได้รับคำแนะนำให้เลิกใช้โดยบุคลากรที่มรสภาพ ^{4,5*}	18.7	14.1	19.4

การได้รับควันบุหรี่มือสอง

ประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป	รวม (%)	ชาย (%)	หญิง (%)
คนทำงานที่สัมผัสควันบุหรี่ในสถานที่ทำงาน ^{6†}	27.2	34.9	18.9
ผู้สัมผัสควันบุหรี่ในบ้าน ⁷	39.1	43.4	35.1
ผู้สัมผัสควันบุหรี่ขณะใช้บริการขนส่งสาธารณะ [†]	6.3	5.1	7.5
ผู้สัมผัสควันบุหรี่ในร้านอาหาร กัดอาคาร [†]	9.0	10.8	7.2
ผู้สัมผัสควันบุหรี่ที่ตลาดสดหรือตลาดนัด [†]	53.5	54.4	52.7

เศรษฐกิจ

บาท	
ราคาเฉลี่ยของบุหรี่ซอง 1 ซอง	44.7
รวม (%)	
ร้อยละของราคามูลค่าเพิ่มของ 100 ซอง เมื่อเทียบกับรายได้ประชาชาติต่อหัว (GDP)	3.4

สื่อ

การโฆษณาส่งเสริมการขายของอุตสาหกรรมยาสูบ	รวม (%)	ผู้สูบบุหรี่ปัจจุบัน (%)	ผู้ไม่สูบบุหรี่ (%)
ผู้ที่เคยสังเกตเห็นการโฆษณา หรือป้ายที่ส่งเสริม/กระตุ้นให้มีการสูบบุหรี่ในร้านขายยา [†]	6.7	6.6	6.7
ผู้ที่เคยสังเกตเห็นชื่อของบริษัทยาสูบในการแข่งขันกีฬา [†]	1.1	1.4	1.0
การต่อต้านการโฆษณาและส่งเสริมการขาย	รวม (%)	ชาย (%)	หญิง (%)
ผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันคิดจะเลิกสูบเพราะฉลากคำเตือนบนซองบุหรี่ ^{8†}	67.0	67.8	55.5
รวม (%)		ผู้สูบบุหรี่ปัจจุบัน (%)	ผู้ไม่สูบบุหรี่ (%)
ผู้ที่เคยสังเกตเห็นข้อมูลเพื่อการไม่สูบบุหรี่ทางโทรทัศน์ [†]	74.4	71.4	75.4

ความรู้ ทักษะ และ การรับรู้

	รวม (%)	ผู้สูบบุหรี่ปัจจุบัน (%)	ผู้ไม่สูบบุหรี่ (%)
ผู้ที่เชื่อว่าการสูบบุหรี่ก่อให้เกิดโรคร้ายแรงได้	98.6	97.3	99.0
ผู้ที่เชื่อว่าการได้รับควันบุหรี่ที่ผู้อื่นสูบก่อให้เกิดโรคร้ายแรงในผู้ไม่สูบบุหรี่	94.9	93.1	95.5
ผู้ที่เชื่อว่าการสูบบุหรี่มวนเองมีอันตรายน้อยกว่าบุหรี่ซอง	39.7	41.2	39.2
ผู้ที่เชื่อว่าการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบไม่มีควันก่อให้เกิดโรคร้ายแรงได้	71.1	62.0	71.5

¹ ผู้ที่ปัจจุบันไม่ใช่ผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดมีควัน ² ผู้ที่ปัจจุบันไม่ใช่ผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดไม่มีควัน ³ รวมผู้ปัจจุบันและผู้ที่เคยเลิกสูบในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา ⁴ ผู้ที่ปัจจุบันและผู้ที่เคยเลิกสูบและไปพบแพทย์ไปรักษาที่สถานพยาบาลในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา ⁵ รวมผู้เลิกผลิตภัณฑ์ยาสูบปัจจุบันชนิดไม่มีควันและผู้ที่เคยเลิกใช้ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา ⁶ กลุ่มผู้ทำงานนอกบ้านที่ปกติทำงานภายในอาคารหรือทำงานทั้งภายในและภายนอกอาคารพอ ๆ กัน ⁷ รวมบ้านที่มีการสูบบุหรี่ในบ้านทุกวันหรืออย่างน้อยสัปดาห์ละครั้งหรืออย่างน้อยเดือนละครั้งหรือไม่ทุกเดือน ⁸ ฉลากคำเตือนของประเทศไทยหมายถึง ภาพคำเตือน ⁹ ประมาณการมูลค่า GDP ต่อหัวประชากร ณ วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2552 เท่ากับ 131,426 บาท [†] ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา * ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา

หมายเหตุ: (1) การใช้ปัจจุบัน หมายถึงการใช้เป็นประจำและครั้งคราว (2) ประชากรวัยผู้ใหญ่ หมายถึงประชากรอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป (3) ข้อมูลได้รับการถ่วงน้ำหนักเพื่อเป็นตัวแทนระดับประเทศของประชากรชายและหญิงอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป (4) คำร้อยละ หมายถึงความถูกต้องของดัชนีชีวิตในแต่ละกลุ่ม ไม่กระจายข้ามกลุ่ม (5) จำนวนรวมของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบปัจจุบันชนิดบุหรี่ซอง และบุหรี่ยมวนเอง มีมากกว่าจำนวนผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบปัจจุบัน (12.5 ล้านคน) เนื่องจากหน่วยตัวอย่างบางคนใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบมากกว่า 1 ชนิด (6) การเลิกยาสูบ หมายถึงการเลิกใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบมีควัน และ (7) สื่อ หมายถึงการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ยาสูบมีควัน ชนิดบุหรี่ซอง

โครงการนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก Bloomberg Initiative to Reduce Tobacco Use, a program of Bloomberg Philanthropies, สนับสนุนด้านวิชาการโดยศูนย์ป้องกันและควบคุมโรคแห่งสหรัฐอเมริกา (CDC), องค์การอนามัยโลก (WHO), the Johns Hopkins Bloomberg School of Public Health และ RTI International สนับสนุนโครงการโดย CDC Foundation

